శ్రీరస్తు

ఓం శ్రీ దక్షిణామూర్తయేనమః

శ్రీమదఖిలభూమండల మండనాయమానులగు, వై విద్యాపారీణులచే లోకహితార్థము నుండునటుల రచియింపంబడిన.

యూనానీ, డాక్టరీ, సంస్కృత వైద్యగ్రంథములను జక్కగ బరిశీలించి

సర్వజనులకు గ్రాహ్యమగునటులను భాషతో

వై కలా..శారదుండగు

ముదిగొండ మల్లనారాధ్యునిచే

విషూచికారోగశమని.

యను గ్రంథము, రచియింపంబడి.

స్వకీయమగు చాతురీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడెను

దక్షిన్ హైదరాబాద్ చౌట్లమహరాజుగంజు.

వెల ౮ అణాలు

౧౩౫౪ సం॥ బాజె నెల ౧ తేది

ప్రథమకూర్పు 3000 వేలు

శ్రీ

శ్రీదక్షిణామూర్తయేనమః,

విషూచికారోగశమని.

శ్లో॥ తాంపరిమితాహారాం లభంతేవిదితాగమాః ।
మూఢాస్త్వజితాత్మానో లభంతేశనలోలుపాః ॥

తా॥ పరిమాణపూర్వకముగభుజించువారలు, గట్టిపదార్థములు జెప్పిరీతిగనంగీకరించువారలు- వీరలకువిషూచిజాడ్యము (అనగా మార్గీశపద్రవము) నెప్పటికిసంభవించదు. అయినను జ్ఞానహీనులగు మరియు, అధికభోజనాసక్తులకు, వీరలకు యీవిషూచి రోగప్రవము సంభవించుచుండును. కాబట్టి మనుజులయినవారలకు భుజించదగినవిధులేవియనగా అతిసారాదిరోగములుబుట్టకుండునటులను- మరియు- కష్టతరముగా గర్భమందుభుజించి యున్నయు జీర్ణించునటులను- అక్రమముగ ఆకలిగలిగియుండునటులుగను- నిటువంటిక్రియములనువాదిలిపెట్టవలయును. యేలనగా, తక్కువగ లిగియున్నప్పుడుభుజించనియెడల అనే వ్యాధులతో జేరుకొనివిషూచికారోగమును బుట్టించును. మరియు తినబడుపదార్థములు తేలికగ నుండవలయును. అ కఠినములుగ నుండగూడదు. మరియు- వాత

కా పదార్థములుగ న దగూడదు- వాయు. ప్రాతఃకాలము
దు రెండుఘామలకు ఆరయుక్తముగుగ అన్నము భుజించవల
యును. ఎగయు, భోజనమును జీర్ణకారిపదార్థములతో మితము
గభుజించవలయును- మరియు-వర్షఋతువు ందు క ది ప్పు
తో వలయును. కీరాదోసకాయలు- చ్చకాయలు- ఈమొదల
యి న చీ దార్థములను బుచ్చుకొగూడదు. చేలననగానరిదీప
దార్థములను విశేషముగబుచ్చుకునిన అజీర్ణమాగంభవించి వి
షూచీజాడ్యమును గలుగంజే ను ఈతీరుగానే ఆకుకూరలుమొ
ద యి వాటినివిశేషముగ బుచ్చుకొగూడదు అయినను కా రకా
యలనుబుచ్చుకునిన హానికారకముగనుండును- దానిమ్మఫలములను
ద్రాక్షఫలములను వీటి ది న గు ము గను డును మా
మిడఫ ము భుజించినగుణకారిగనుండును- అయినను నధికముగ
దిగూడదు. మరియు మురిగిపోయిన ఫలములను భుజించగూడ
దు మరియు, కొద్ది పు ఉప్పుతో గూడి మధుర గనుండును, ఫలము
లను బు చ్చుకునిన గు కారిగనుండును. పెరుగును విశేషముగ బు
చ్చుకొగూడదు భుజించునప్పుడు మిరపకారము మిరియాలు,
పూదీన, శుంఠి, అల్లము, చింతపండు- లేకపుల్లనిపదార్థములు,
ఇవిఅధికోపయోగములుగనుండు. పూదీనా దొరకకుండిన యెడు
యెండబె న పూదీనను యోగించుకొవలయును, మరియు-నేను
క్రిందజెప్పబోయెడు చూర్ణమును భోజనమయిన పిమ్మటనయినను
లేక గురుత్వముగనుండినప్పుడయినను- లేక వాతము జేసినప్పుడయి
నను- తగుమాత్రము బుచ్చుకుని గుణకారిగనుండును- మరియు
చూర్ణము ప్రతిఋతువుయందుబహుపయోగముగనుండును.

విషూచికారోగశమ .

యోగము .

మెంతినపూదీనాపత్రిములు ౧తు, మిరియాలు ౫ మాసము ౮- సౌవర్చలవణము ౧తు, చింతపండు ౧తు, వీటినిచక్కగా దంచి బ్రూటకు ౬ మాసములచొప్పున బుచ్చుకునిన అజీర్ణరోగము శమించును. మరియు, ఈయోగము గత్తరసంభవించినదినము లలో బుచ్చుకునిన చాలాఉపయోగముగనుండును మరియు- నిమ్మకాయరసరబతునుకొద్దిగఉదకములోజేర్చుకుని బుచ్చుకునినచాలాగు ణకారిగానుండును-మరియు పయినజెప్పినరీతుగ గులాబీపుష్పము ల అరుకునునయి ను, లేక పూదీనాఅరుకునయినను వీటిలోకేనిన యినను, నొకదానినికొద్దిగనీళ్ళలోజేచిర్ణ షరర్బ రయుక్తముగబు చ్చుకునిన మారీఉపద్రవముశమించును. ...

విషూచీజాడ్యమందు సంభవించెడువిరే
చనములయొక్క విశేషణము.

వేదిన ములలోవిశేషముగ- గత్తరజాడ్యము సంభవించునోవ ట్టిదినములలో వాయువునందు విషము జేరుకుని యుండును. కా బట్టి దీనిస్పర్శ చేమనుజులకు కొద్దిగను, నధికముగను, విషూచీజా డ్యముసంభవించి మృతినిగలుగంజేసును. లేక, భేదులజాడ్యముసం భవించుచుండును. ఈరీతిగసంభవించెడు విరేచనములు గత్తరజా డ్యములోసంభవించెడు విరోచనములు, ఈరెంటిలోభేదముగలిగి యుండును. మరియు- నేనుముందు వ్రాయబోవుదువిచారము జూచినప్పుడుసామాన్యముగసంభవించెడు విరేచనములవిచార

విషూచి యందు సంభవించెడు విరేచనముల విచారము ఇదివఱ
కబోధపడను. ...

యే ననగా విషూచి జాడ్యమందు స భవించి వి చనములంతె
ల్లని య్యమగ టివలెను, లే గంజివలెను పములుగ
వి యుండు. మఱియు నొకానొక ప్పుడు కొద్దిగ పచ్చని వణ
గలి యుండును. మ యు, ఇటువ టివ్యాధిసంభవించగానె నెంత
మా తము ఆలస్యము జాయక చి త్సలను జేయవలయు యే ల
గా విరేచనములు సంభవించి క్షణమే చికిత్సను జేయనియెడల వ్యా
ధి ద్ధిజెంది మరణమును కలుగ జేయును. ఇట్లు అనేకులు [illegible] తిని జెం
ది న్నారు. కాబట్టి రోగ ప్రారంభమందు అజీర్ణశమనోపా
యమును మ యు. విరేచ ములు క [illegible] పాయమును, చక
గ జేయ యును, మఱి వ [illegible] షూచి జాడ్య [illegible] భయము వ
ల్లగూడా కలుగును ది. అట్టి రికి యోచించి చికిత్సను జేయవలయు
ను. మఱికొం రుము। త త్రాదికములచే నీరోగము విషూచిరూ
పముగా సంభవించుచు న్నదని వాడుకలోకి దెచ్చియున్నారు. ఈవి
చారము నకు మాత్రము మంత్ర శాస్త్రము ప్రమాణముగ గనుపడు
చున్నది. అయినను, నీవిచారము భక్తి విచారములో జేరియున్న ది-
తే, అనుమానాస్పదములో జేరియున్నది. ఇట్టి విచార పరులగు జను
లు స్వాభిమానముగల వ స్తువులచే బలవంతముగ జనులచే జంపబడు
చున్నారు. వారలకు దలాభకరముగనుండుచున్నది. ...

విషూచిజాడ్యమునకు చికిత్స.

ఇంగువ ర మాసములు మిరియాలు ర మా, నల్లమందు ర
మా, పం ర మా, టిన్నిని న్మకాయరసముతో నొక డి ము

కర్పూరమర్దించి శనగలవలెమాత్రలనుజేసి ప్రకృతిగని పెట్టి వా
డిన విషూచీజాడ్యమునివారణంబగును. మరియు,నధికముగవిషూ
చీజాడ్యమందధిక దాహము సంభవించినయెడల గులాబిఅరుకులో
నిమ్మకాయరసమునుతగుమాత్రముగ జేర్చి మంచినీ ను నిచ్చుట
కుబదులు దీనినిచ్చిన గుణకారిగనుండును. లేక గంధకతేజాబు-
(అనగా సల్ఫ్యూరిక్ ఆసిడ్) ౩౦ బిందువులను తీసుపావుమంచినీ
దకములోవిడిచి బిటినిసీసానునించి అధికదాహమున్నప్పుడు కొం
కొంగనిచ్చిన లాభకరముగనుండును. ...

అనేకౌషధములనిచ్చినను విరేచనములుకట్టుబడనియెడల ౧౦
బిందువులు వాంటానమ్ నమ్ డీ లో కొద్దిగనల్లపు నుచేర్చియి
చ్చిన దీనిచేవిషసంబంధముగల మలముపడిపోయినపిమ్మట వస్తులు
కట్టుబడును. నప్పుడురోగికి శ్రమలేకుండునట్లు మం. విస్తళ్ళపయిలో
నుంచవలయు. దుర్వాసనలగుడ్డలను దీసివేసి లఘువగునట్టి ఆ
హారపదార్థములను కడుపులోకినివ్వవలయును- ఉష్ణముగనుండునట్లు చే
యు ఫ్లానెల్ గుడ్డలను శరీరమందుంచవలయును, విరేచనముగ
లుగజేయు పదార్థములను వ్వగూడదు. పొట్టలోనికి సాబూ
దానాగింజలను అరీరాజేసి దీనిలోతగుమాత్రము పాలను జేర్చి
యిచ్చిన చాలాగుణకారిగానుండును మరియు, అరారోటుపిండి
నిపాలతో హరీరాను గాచి నివ్వవలయును. దీనిలోషక్కరను నధి
కముగ జేర్చక కొంచెముగ వేయవలయును. విరోచనములుకట్టుబడిన
పిమ్మట పదునుడుకబె కిసమిసిలో రొట్టెనయినను. లేక కిచిడీన
నను పథ్యములఘువుగనునివ్వవలయును. ఈవ్యాధియందు చాను

బుచ్చుకోగూడదు. * *

విషూచిజా[illegible]ందు సంభవించెడుప్రథమావస్థవిషయమై
మాధవనిధానమందు జెప్పంబడినవిదానము.

శ్లో॥ మూర్ఛాతిసారోవమథుఃపిపాసాశూలభ్రమో
ద్వేష్టనజృంభదాహాః । వైవర్ణ్యకంపౌహృదయే[illegible] రుజశ్చ
భవంతితస్యాంశిరసశ్చభేదః ॥ ...

తా॥ మూర్ఛాగా, అతిసారము, వమనము- దాహము. శూలభ్రమ, పిక్కలయందు డ- అవలింతలు- అ గ దాహము, మరియు- దేహకాంతిమారుట- వణుకుట, హృదియందుపీడగలుగుట, తలనొచ్చుట, ఇన్నిలక్షణములతోగూడుకునిన విషూచిజాడ్యమనిగుర్తెరుంగవలయును ...

దీనిని, ఇంగ్లీషుభాషలో డాక్టరులు మూడుదరిజాలగా నేర్పాటుజేశియున్నారు. మొదటిదరిజా (డిక్లపమెంట్- అనగా రోగప్రారంభదశా. దీనిచిహ్నాయేదనగా, విరేచనములు బహుమారులు అయినప్పుడు, దీనివర్ణము [illegible]జివలెను- లేక. బి[illegible]ముగడిగిననీళవలెనునుండును. కాళ్లుచేతులు వీటియందు ఈడుపులుగలుగును. మరియు- ముఖముయొక్క కాంతి శ్యామలవర్ణముగను- నల్లగను, లేక, సీసమువర్ణమువంటివర్ణముగ నుం[illegible]ను- మరియు- ఉదాసత్వముగనుండును, మరియు. పీనిగముఖమువంటి ముఖముగలిగియుండును. మరియు, దాహము- ఊష్ణ...

క్తివిగలిగియుండును. అయినను, దీనిదజాయందు శరీరము చల్లబడకుండానుండును. మరియు. నాడివిశేషముగ మందగతిగనుండదు. ఈఅవస్థవిశేషముగ భయంకరమును గలుగంజేయదు, అయినను ఈదరిజాయందు చికిత్సనుజేయుటకు ఆలస్యముజేయక ప్రకటికిదగినచికిత్సలనుజేశిన ఈవిషూచీజాడ్యము వృద్ధిసిజెందక శాంతించును, లేకున్న వ్యాధివృద్ధినిజెందును. ఇట్టిబీమారిని మంచిగాలిదగిలెడు స్థలములోనుంచవలయును, ఇటువంటిరోగిసామీప్యమున అధికజనులుండగూడదు - ఇంటిలోగంధకము పొగ వేయవలయును. రోగిని పరుండబెట్టినస్థలములో మంచిగాలి వచ్చుచుండవలయును, రోగిని శ్రమదగులనివ్వకుండా సౌఖ్యదశలో నుంచవలెయును.

చికిత్స -

అరగురింజయెత్తు మంచినల్లమందును ఫ్రాదీనాఆకుతో దినిపించినను, లేక, రసభస్మము ౨ గురిగింజలయెత్తు- నల్లమందు ౧ గురిగింజయెత్తు, లేక, ౨ గురిగింజలయెత్తు, వీని రెండుమాత్రలనుజేశి- ఈరెంటినినొకమాటుదినిపించినను- విషూచీజాడ్యము నివారించును. వ్యాధి హెచ్చుగానుండినప్పుడు వెంటవెంటమందునునిచ్చుచుండవలయును, తగ్గుముఖముగవ్యాధియుండిన చికిత్సలను నాలస్యముగజేయుచుండవలయును-ఈ వ్యాధియందు దాహమునధికము సంభవించును. కాబట్టి నొకసేరు గులాబీపుష్పముల అరుకులో ౨౦ అలూబుఖారాఫలముల నైనను లేక పాతచింతపండునైననుజేర్చి కి, వాడియున్నట్టి కొద్దిగలవణమునుజేచి త్రాగించినను. లేక, పై

నజెప్పిన గులాబీలకురులోనిమ్మ్నొత్తులుసును చేసిన నైనను త్రాగించిన అ దాహము శాంతించును. లేక, పైనజెప్పియున్న తుగగంధక ద్రావకమును జే \ నీటినిద్రాగించినను మి టాలిగుణకారిగానుండును.

మ యు: * కాళ్ళు చేతులయందు ఈడువులుగలిగినప్పుడు-శుంఠి సన్నగనూరిశరీరమునిండా రాచినను, లేక, టర్పన్టేల్ను శ రము కురుద్ది ను చాలాఉపయోగముగనుండును;—— మ యు- మంచిఆవాలనుమెత్తగనూరి గుడ్డపేలికలకురాచి, పికరాలకు దండ రెట్టల క్రిందిభాగములకు పట్టీలువేసినబహులాభకరముగనుండును, శీతలము హరించును. ఆవాలనూనె ౩ తు- ఆవాలు ౧ తు టర్పిన్టాయిల్ ౧ తు, వీటిని నేకముజేశి శరీరమునకురు నచాలాగుణమిచ్చును- ఈడువులుతగ్గును —— ఈ షూచీరోగమందు పాలలోఅరారోటు ౦ ని తగుమాత్ర ముజే \ చమచీలో త్రాగటట్టుపలచగాఅరి ాగాచి కొ గపకణరము జేర్చి త్రైనను, లేకకంచిల్ల వణమును జేచి-యయినను, అప్పుడప్పుడునిచ్చుచుండవలయును. *

ఇట్లుద్ధ టారాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండవల్లనారాధ్యుని చేరచియింపంబడిన విషూచికారోగశమనియనుగ్రంథమునందు ప్రథమ భాగము,

సమాప్తము.

విషూచీజాడ్యముయొక్క ద్వితీయావస్థావిచారము.

ఈదరిజానుఇంగి షులో క్రా ఫు ఆ గా క్షీణతా, యయ గురు, ఇదియె దదిజాగా ను _, ౭ -లసనగా- ఈవిషూ - ్యము భవించి రో , దుబ - ము, క్షీణత్వము, ఇ స భ

వించును, మరియు, శరీరము కృశించితబంకవలె నంటుకొను చుండును, రెండవదజా సాధారణముగ ముందుసంభవించిన దరిజాకు, ౬-౭, ఘంటలకుపిమ్మట, రెండవదరిజాఆరంభమగుచుండును- అయినను- నొకానొకప్పుడు ౨౦ ఘంటలవరకు మొదటి దరిజానిలచియుండును, మరియు, నొకానొకప్పుడు ౨-౮ ఘంటలకుపిమ్మట రెండవ దజా ప్రారంభమగుచుండును- అధికముగ కొన్నివిరేచనములైనపిమ్మట ముఖమునందు అధికముగ గాబరా సంభవించును, మరియు- ముఖము నగుముఖముగనుండును. మరియు, చెమటఅధికముగ వెడలుచు రోగిదేహమంతయు బంకవలెనంటుకొనుచుండును. మరియు నాడీమిక్కిలి మందముగ చలించుచుండును, అయినను, రోగికిస్మృతిదప్పకుండును, మరియు, అపానవాయువులయందు ఈడుపులనేకముగ సంభవించుచుండును, మరియు రోగి యొక్క ధ్వని మరియొకవిధముగనుండును మరియు, ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములు- నధికముగను, కష్టతరముగను వెడలుచుండును- మూత్రముబంధించును. కంఠధ్వనిగూడ చెడుండును గొంతుగూడ చెడుండును. కంటిగుడ్లలోపలికి పీడుచుకొనిపోవును, మరియు, నాలుకను ముట్టుకొనిన చల్లగనుండును. దాహమధికముగనుండును. ...

పైనజెప్పబడినచిహ్నాలకు శాస్త్రదృష్టాంతరము.

శ్లో॥ యస్యాన్యమదంతో నఖోల్బసంగ్నో । వస్యాధిక
తోభ ఇతర యాత నేత్రో । మస్వరః సర్వసంధి ముక్త సంధి ।
యాయాయాన్నరోగ సోపున రాగమాయు ॥ సదంత్రసంగోచ
ద్ర తికంపో మూత్రఘాతో విసం తా । అయిపక్షపా

ఘోరాః విషూ... ంపంచ దారుణాః ॥ ప్రాయేణాహా
రవైషమ్యా దజీర్ణాంజాయతేన్నృణామ్ । తస్మాల్లోరోగ
సంఘాతస్తద్వినాశాద్వినశ్యతి ॥ ౧౦౪

చికిత్స.

మొదటి కిరణములో జెప్పియున్న చికిత్సలను క్రమముగా కయ్యు ... గనిచ్చినవిషూచీజాడ్యము శమించును నదిశమించకుండి అనేక చిహ్నములనుగనుపరచుచు శరీరముచల్లబారియుండిన- కొత్త ఆవాలను మెత్తగనూరి బట్టకుపమిగి- పొట్టమొందంతటను- కాళ్లు చేతులు వీటియందు నాడీలమీద పట్టీలను వే శరీరముఉష్ణ పారును దీనికన్న- ఈద జాయం వేరొండు చికిత నేదియు లేదు. మ యుమొదటిప్రకరణమందు, జెప్పినచికిత్సలనువాడుచుండవ యును. బు మంతుడగు వైద్యుడు తనఅలోచనకుదగిన చికిత్సలను జేయుచుండవలయును.

మూత్రముబొత్తిగా రాకుండిన రొండ్లయొక్క సంధులయందు కాపవలయును. మరియు, నడుముమీద పొత్తికడుపున ఆవాలపట్టీలను వేయవలయును- మంచిసోరుప్పు, మరియు, అసిటేట్ ఆఫ్ పుటాస్ వీటిని ౫ గురిగింజలయెత్తు మొదలుకుని ౧౦ గురిగింజలయెత్తువరకును నైట్రిక్ ఈథర్ ౧౦ బిందువులనుంచి మొదలుకొని ౨౦ బిందువులవరకును కర్పూరోదకము అనగా కేంఫర్ వాటర్ ఇవినొక అవున్స ఇవిఅన్నీ సీసా ఖురాకు ఇట్లు దినానకు ౫ పర్యాయములు త్రాగించినను- మరియు, వక్షస్థలమును గాచినను- వీటిచే మూత్రము వెడలును. అవయవములయందు ఈడుపులుగ గి ను

కకగ వెడలకున్నను, మూసియు, ఉష్ణముగనుండినను-
రణమందు జె ప్పబడిన చికిత్సలను జేయవలయును. మరి
ళ్ళు చేతులనుచకగ నొక్కవలయును. మరియు సాం
ం-.౨౪ తు, క్యాంఫొర్ నోమావ్ సోడా ౧ డ్రామ్, ఉడు
పెపట్, వీటిని నేకముజేసి అస నములో సికిపిచుకారిగొట్ట
ఈచికిత్స డాక్టరీమత మునగా నిది. మరియు, రోగినిచ
లిపి జెడు స్థలమూలోనుంచవలయును. అయినను. రోగి
న గొంగడి లేక రజాయి- ... యినవాటినిచక
యును, మరియు, హస్త పాదములనుచకగగదిక్కుస్తూ
సును. మరియు. నొకయిటుక రాయిని చగాకాలి
మట్టి అరికాళ్ళకు, అరిచేతులను గాపుచుండవలయు
స్స చెమటవెడలుచున్నప్పుడు శరీరముచల్లబారియున్న
ఉపయోగముగనుండును. అయినను, నేను ఈఅధ్యా
ముఖ్యముగా చికిత్సలను కొన్నిటిని వ్రాసియున్నాను.
జేయుటనుత్తమముగ నుండును. మరియు- మూ
ములోగూడా మొదటిభాగమందు జెప్పబడినచికి
సవలయును. నివిముఖ్యముగా రోగనివారణంబైన
ము. ఈగ్రంథములో జెప్పియున్నచికిత్సలను ముఖ్య
జరింగియుండవలయును.

నారాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లనా
ర్యునిచేరచియింపబడిన విషూచికారోగశమ
యను గ్రంథమునందు ద్వితీయభాగము,
సమాప్తము.

విషూచియొక్క మూఢోదరిజావర్ణనము.

ఈదజ్జానుఇంగిలీషులో వెక్షన్ అనియందురు. ఈ షూచీజాడ్యము రెండోద జానుండిప్రారంభమై చావునుగలగ జేయకుండినను విశేషముగ ౩, ౪, ఘంటలలో క్షయినను. లేక నాకానా కి ౧, ౨, ము వ్మాట వ్యాధిసిర్ముక్తమై రోగిజీవి చుటగలదు, మ యు, నదినము దే మందు దార్ఢ్యత గలుగు చుందును. మరియు, విషూచీజాడ్యము నివారించినపిమ్మట అప కా గనుం మరి నన్నవిధమగు వ్యాధులు సంభవించును- మ [illegible], శరీరమందంతట పట్టుబట్టుచు. జ్వరము- స్మ హీనము [illegible] పా ము- ఈమొ యి వ్యాధులు ముఖ్యముగ సం వించు చుండును- [illegible] జాయ ట గ వారణమైనను, కొ ద్దికొ గ షూచీసంబ ధమగు రోగము కు జెప్పంబడిన నౌ షధాదులను బుచ్చుకొనుచుండవలయును. పిమ్మట నీవిషూచీజాడ్య మును షముగ న వే వరకు నౌషధాదుల నిచ్చుచుండవలయును. మరియు, మూఢోదజాడ్యప్రారంభమైనపిమ్మట ౪౮ ఘంటలవరకు వ్యాధి నిముక్తముగ గాకుండినను అ పురుషుని ముఖ [illegible] మా [illegible] ను విరేచనములు గంజివలెను- బి [illegible] గ గిన టివలెను. ల్లగను, ఇట్టిలక్షణములతో నుండకుండినను ౫, ౬, ఘంటలకు వ్మాట, పావుగుంజయెత్తు నల్లమందు- ౧, గు గ జమెత్తుకాచు, ఈరెంటిని నే ముజే - దిని ంచ్చిన విరేచనములనుకట్టుబ జే ను, లే పుల్లదానిమ్మాషరుబ లో గులాబీఅరుకును జేచ్చి- బుచ్చుకు న గు ంగారికానుండును_ భుజించుట కు స్థా దా - హ రా [illegible] ను జేచి- వ్వవలయును- లే

షి౦ ఆకీరాలో పాలనుజేర్చి ఇవ్వవలయును- ర
క్తము తగలుగువరకు పథ్యాహారిగ నుండవలయును- లేని
యెడల విషమగు వ్యాధి వెంబడించును, మాంసాదులను
వ- శల్యములు చరిసి- ఇవి లేనిమాంసమును ప రువా
ములో నిద్పచుండవలయును- శరీరము దుర్బలముగలు
మాంసమును నివ్వకూడదు, వ్యాధినివారించిన కు బ
తో పథ్యాహారిగానుండవలయును, లేకున్న నంజుమొ
దలగు రోగములు బుట్టును- విషూచీ బాద్యమందు జ్వర
ముదల ... రోగమునివారించినదని గుర్తెరుంగవ
ల్పుకాలములో విషూచీ జాడ్యము కు నిచెంచుచికిత
పట్టినిరేచ కారిగానుంచవలెను జ్వరచి త అను జేసి
జ్వరముతగ్గిపోయినపిమ్మట సేయవలె ఔషధమును నివ్వకరో
ధర్మ్యముగానుంచవలయును, లేక, సన్నిపాతరోగము
వచ్చిన అట్టికాలములో శిరసు - మయు, కణతలు,
... బొబ్బలు బొడుచునౌషదాదులను వేయవలయును-
వైద్యు యును, ... ల- రో బలాబలమును
లగలను బట్టించవయును, మూత్రము ... ,
ఆవాలపట్టి వేయవయును. పైఅ ... ము ...
త్రచికిత్సనుజేసిన మూత్రముధారాళముగా వెడలజె
-నుందుగుమత్వముగానుండిన నఘను అవున్న అనగా
ఇంచి ... నునివ్వవలయును. దీనిచే అజీ
ంచి విరేచనమగును. రోగములవాలి రోగులకు
...టను రో రెక్కబలాబలమును చ ...గనె ౦

గి నౌషధాదులనునిచ్చుచుండవలయును. లేక రోగిదుర్బలుడుగ నుండినవౌషధ ప్రమాణముసు తగ్గించుచుండవలయును. మరియు, స్థూలకు ౫౦ సం॥ కధికవయస్సుగలిగియుండిన నౌషధమును తగ్గించుచుండవలయు. మ యు. నెంతవరకు వృద్ధవశ హెచ్చుగను .... నం వరకు అదేరీతుగ ఔషధప్రమాణము త ంచుచుండ లయు - ఏ నగా ంలయొకకాశ మరియు, ఇంద్రియము- యొ బ వీటి గనిపెట్టి చికిత్స నజే లయును. ..

విషూచీ జాడ్యమునకు ... చేయువలసిన చికిత్సలు.

జి వేరు ట్లు భాగ ... జే, నికి మా వు మరియూ సు చూ ణంచి, ర ముచే నౌ నము మ , గలవలె మాత్రలను జేశి విషూచీజాడ్యము సంభ ంచి తోడనే నొకటి రెండు మాత్ర లను ని వలయును_ మ యు- విషూచీ జాడ్యమువల్ల దేహ మతిశీతలము నుం న ఘడిఘడికు నొకొ్కకక మాత్రనునిచ్చుచుండిన శీతలగుణమును వారించును.

(౨) ఖల్లి డ్డనుద చి రసము సి ఘ టకు నొకొ్కక తం ము ... తా గించిన విషూచీజాడ్యము శమించును. .

అల్లపురసమును ఘంట ంటకు నొకొ్కకతులము ప్పు ... చి విషూచీజాడ్యము నివారించును. ..

క యూ కు ... ర మాసములు- వీటి క షాయము , జిల్లే ... మాత్ర తో బుచ్చుడు న విషూచీ మి చును. .

౫ హారతికర్పూరము- నల్లమందు, కుంకుమపువ్వు, ఇవి వొక్కొక్క-మాసము. దాల్చినచెక్క- మంచిసోంపుపలుకులు, ఇవి నాలుగేసి మాసములు వీటినన్నిటిని చక్కగచూర్ణించి ఉదకముతోనూరి మిరియాలవలెమాత్రలనుజేసి నొక్కొక్క-మాత్రనునీతో రెండేసిఘంటలకొకసారి దినిపించిన విషూచీజాడ్యము శమించును. ...

౬ శుంఠి- మిరియాలు- పిప్పళ్ళు, జీలకర, గంధకము, వెల్లిపాయలు- నేలో వేగించిన ఇంగువ- సైంధలవణము, ఇవి నొక్కొక్క-తులమున్ను, వీటిని ౧౦ తులముల నిమ్మపులుసుతోనది జీర్ణించువరకు చక్కగానూరి జిట్ట గురిగింజలవలె మాత్రలనుజేసి రెండేసిఘంటలకొకసారి నొక్కొక్క-మాత్రనుదినిపించిన విషూచీజాడ్యము శమించును. ...

౭) జాజికాయను నేతితోమదించి శనగలవలెమాత్రలను జేసి ఘంటఘంటకునొక్కొక్క-మాత్రనుబుచ్చుకునిన విషూచీజాడ్యము శమించును. ...

౮ విషూచీజాడ్యమందెన్నిచికిత్సలుజేసినను వాంతులును వారించకుండిన చి[illegible]లనుజేయవలయును. — [illegible]లు, ౬ మాసములు- చిన్నయాలకులు, ౨ మా- లవంగములు- ౧ మా- మిశ్రీ, ౧ తు, మంచినెయ్యి, ౩ తు. వీటినన్నిటిని నేకముజేసి పూటకు ౬ ౮ మాసములచొప్పున దినిపించిన విషూచీజాడ్యంబు సంభవించి వమనములు నివారించును. ...

దాహము కముగనుండిన యీక్రింద చెప్పంబడిన ఔషధములను కషాయముజేసి బుచ్చుకునినను నివారించును. వట్టివేరు, రక్త చందనము, పర్పాటకము, వేపచెక్క- ఇవి ప్రత్యేకముగ ౬ ౮ మాసములు,

వీటిని రసము లోవేసి సన్నమైనది గా చేసి దీనిలో తులము లు మిశ్రీని చేర్చి గ్రాగించిన అతిదాహము శమించును. ..

౯ నల్లమందు అరతులము చిన్న పిందువులు, అనగా లాడశం పిప్ప రుమెంటు నూనె ౧౦ చుక్కలు లేక ఫ్రాఘీనా అరతులము, మంచినీరు ఔన్సులు ౩ తు. వీటిని నేకము చేసి ఘంటఘంటకు విషూచీజాడ్య మందు నీయవలయును. ..

౧౦ హోర కర్పూరాది ౧౧, న మందు, ఇవి నాల్గు చుక్కల మాసము నేతిలో వేయించిన ఇంగువ మిరపపొడి ఇవి రెండేసి మాసములు, వీటిని పెట్టి నూరి నీటితో మిరియాలవలె మాత్రలను జేసి విషూచీజాడ్యమందు దినిపించి నదిశమించును. ...

౧౧ క్షీరస ౧౧, కరసభ్యము, ౧ భాగము, శుద్ధిగంధక ... భాగములు ... భాగములు, వేంచిన వెలిగారము ౪ భాగములు ... ౩ భాగములు. ... ... ములు ... లవంగములు ఇవి ... భాగములు ... చక్కగా నూరించి, మ్మకాయరసముతో చక్కగా నూరించి, మూడ్డే ... జలమెత్తు నాల్గు మాత్ర నుజేసి వీనిలో ను ... నాల్గు మాత్రను ఉష్ణోదకానుపానముగ ఇచ్చినయెడల ... షూచీజాడ్యము శ ... ...

... ౧౨ నా ... ము విషూచీజాడ్య మందు ... భావి ... ను, నేనుదు ... బోవెడు చికిత్సలు గూర్చి తెలియజేయు చున్నాను. ... మి ... కాయ ... ౦లము, వీటిని సమానము గ చేర్చి ... , ... ఉడంత ... నదిశమించును,

మరియు ... సుప్రసిద్ధ ... ంపియయినను, లేక ... ములు జేర్చినయెడల ... గా ... దా గుణముగా బట్టదాగినచో ...

శమించును. ...

మరియు- పట్టుగుడ్డయొ ౮ ధూమమునుపానంబోన న
ను. లేక. పాతగోనె [illegible] ధూమ్రమునుపానంబొనచిన నను- లే
క- పెసరపొట్టు [illegible] పానంబొనచినను, వెకిలిళ్లునివా
రించును. ...

౧౩) [illegible] గింజలు, ౨ ౪ [illegible] లము, చూమ్మిమస్తం
, ౩ [illegible] నీటిని నీళ్ళలో వేశి భాగాకాచి, చల్లాచి [illegible]
చ్చుకునిన వెకి -ళ్లుశమించును. ...

౧౪) పసుపు ౨ మాసములు- దీనిని నీ తో నూరి వెచ జేశి
పుచ్చుకునిన వె క్కిళ్లు శమించును. ...

(౧౫ పత్తి ఫలుకులు ౪ మాసము ౩- వీటిని ళ్ళతోనూరి,
వాడిమెగట్టిపుచ్చుకునిన వెకిలిళ్లు శమించును. ...

౧౬ అల్లపురసము ౬ తు- నిమ్మకాయపులుసు ౬ తు- క
మల్లిమాణకము ౧ తు, సైంధలవణము ౨ తు. వీటి నన్నిటిని నే
క [illegible] జే - కొ. గనుడికించి. నిలో నాలవభాగము మంచితేనెను
జేచిన సాల్చొన్ను చి, ఘడి [illegible] ఘడియకు రోగికి జొద్దిగని న-
[illegible] ంతులు- వెకిలిళ్ళని శమించును. ..

౧౭) పిల్లవాండ్లకు సంభవించినవిషూచీజాడ్యమునకు, తు
కు మెనీలాఫర్, ఇదియూనానీభాష, ఇది రెండుమాసములు- దీనిని
చనుఛాలతోనూరి శిశువులకు దాగించిన- శిశువులకు గలిగిన వి
-చీశమించును. ...

౧౮ [illegible] గలిజేరువేరు మూడుమాసములు, మిరియాలు ౫,
[illegible] టితోనూరి, వాడిమగిట్టి దాగించిన- శిశువులకుగలిగిన వి
[illegible] శమించును.

౧౯ లవంగములు ౧౧ - సోపు ౧ తు, వీటిని కషా-
ముగాచి త్రాగించిన- శిశువులకు కలిగిన విషూచీశమించును. ...

౨౦ కర్పూరములు 3 మాసములు, వీటిని నీళ్లలో నూరి వె
చ్చజేసి, శిశువులకు దాగించిన విషూచీశమించును. ..

౨౧ జాజికాయ ౧ మాసము, యాలకులు ౨ మా- లవం
గములు ౪, వీటి సన్నని నూరి తగుమాత్రము తేనెలో నాకించి
శిశువులకు కలిగిన విషూచీశమించును. ఈ యౌషధమునే పెద్దలకు
న కముగనివ్వవలయును. ...

ఇట్లుద్భటారాధ్య వంశసంభవుండగు ముదిగొండ మల్లనా
రాధ్యునిచే రచియింపబడిన విషూచికారోగశమ
నియను గ్రంథమున దుత్తరభాగము,
సమాప్తము.

—* విషూచికారోగ వర్ణనము- *—

* అనగా కలరా, మారీ ఉపద్రవము. *

సర్వజనులు చక్కగ దెలుసుకోదగిన వేదనగా, ఈ మారీ ఉపద్రవమునకు శాస్త్రమందు విషూచికారోగమని నామమిడియున్నారు. !— విశేషముగ విషస్వభావమును జెందియుండు- గాడుపు, ఇది చెడిపోయిన ఉదకమునుండి, మరియు, ముడుగుడు జాపిన పదార్థములనుండి బుట్టుచున్నది, మరియు, నిది ఇటువం రోగముగదా మనుజులకుదలి తత్క్షణమే మృతినొందించును....

మరియు * నానా విధములగు విరేచనములను, వాంతులను తత్క్షణా బుట్టించును. వాస్తవముగ విషూచిరోగము మహ ...

భయంకరమైన యుపద్రవములను బుట్టించుటకు కాలమృత్యుస్వరూపముగనున్నది. మరియు నెక్కుడునీవ్యాధిసంభవించుచున్నదో యనేకపట్టణగ్రామములను పల్లెలను నాశనముజేయుచున్నది. కాబట్టి సర్వజనులు ఇట్టియుపద్రవము బుట్టకుండునటుల గ్రామమును, మరియు- గృహములను- జలమును. బుచ్చుకొనుపదార్థములను- శరీరములను, ఈమొదలగునవాటిని పరిశుభ్రముగనుండునటుల జేసుకొనవలయును। ఇటువంటివాటిని చక్కగ శుద్ధిబరుచనియెడల ఈవిషూచిబాధ విశేషముగ దగలకుండానుండును. నీరోగము అధికముగానుండుటకు కారణభూతముగనున్నది. మరియు- నీవ్యాధిసంభవించినతక్షణమే యేమిఉపాయముజేయవలయునో యేమి భుజించవలయునో మరియు- యీవ్యాధినెప్పు డెందించునో మరియు- యేచికిత్సయనిన సుపయోగముగనుండునో వాటిని చక్కగవిచారించి శాస్త్రమూలకముగ చికిత్సలను జేయవలయును. లేకున్న అజ్ఞానదశచే కాలగ్రస్తులగుచుందురు. చక్కగ ఈవిచారమును నెరింగి శాస్త్రమూలకముగ సంచరించిన వారలను నీయుపద్రవము విశేషముగ బాధపెట్టకుండును. కాబట్టి

నేను ఈ గ్రంథమందు యెల్లరకు దేటగ దెలియునటుల శాస్త్రముననుండి నెత్తివ్రాసినాడ- మరియు, నీగ్రంథమునుచక్కగజదివిన- డాక్టరీసంబంధమయిన విచారము యూనానీవిచారము- శాస్త్ర విచారము. ఇవిచక్కగబోధపడును. మరియు, దీనిని బాగుచేసి ప్రసంగించినజనులు నెప్పటికి కొరతపడరు. కాబట్టి ఈమహాప్రాణసంరక్షణార్థమై జనులకు సహాయముజేసినవారలకు వారికనుకూలులయినవారలకు సౌఖ్యతరముగనుండును. పరమేశ్వరుడయినవాడొకడు తోడుండగానిర్భయులుగనుందురు రాజాధిరాజులు ఈవిషూచీబాధ్యము పేరువినినమాత్రమున స్వదేశము విడచి పరదేశమున

కుబాలిబోవుదురు. నెంత ధైర్యముగలవాఁడయినను నెంతశూ రుఁడయినను, ఆవార్తవినిన మాత్రమున నెవరికిఁజెప్పక పారిపోవు ను. మ యు. సామాన్యులు, భయస్థులు, వీరివిచారముజెప్పనేల మ యు, అతికష్టము యేయే స్థలములలోవిశేషముగనుండునో నాయాస్థలములలో మారీఉపద్రవములు మెండుగనుండును. ...

మ యు, విశేషముగ జనులునేస్థలమునందు గుమిగూడియుం డెదరోనటువంటిస్థలములో షూచికోపద్రవము సంభవించుచుం డు. కాబట్టి యో లయినవారలు తామభుజింపబడు పదా ర్థములయందును, వుంచియుండెడు గృహములయందును, ఉ దకమందును, వీటియందు సంపూర్ణముగ ష్టియుంచి అనుభ వములో పెచ్చుకొనుచుండిన స స్థలములలో విషూచికోపద్రవ ములు మెండుగనుండకుండు. ...

శ్రీ ద్భటారాధ్య వంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లనా రాధ్యు చే రచియింపంబడి విషూచికారోగ మ మను గ్రంథమునందుచతుర్థభాగము సం ర్ణము.

(పంచాక్షరీ ముద్రాక్షరశాలలో శిద్ధముగనున్నగ్రంధములు.

అనేక శిస్మృతి పురాణ వచనాన్యదా వృత్త్యా ఇతరమత నిరాకరణ పూర్వక శివైవ జగత్కారణ సహేతు పుష్ట ప్రతిపాదిత, గమార్థదీపికా. రు ౦-౮-౦

౮ అధ్యాయములతో చేరుకునిన మూలికారక ప్రకాశిక- యను అరుకట గ్రంధము. తెనుగు తాత్పర్య సహితము. వైద్యగ్రంధ , రు, ౧-౦, ౦

శివపార్వతీసంవాదము- రు- ౦, ౧, ౦

కంచికామాక్షిపూజా యక్షగానము- రు- ౦. ౨. ౦

శివ . . . వాధన స్సాధనములు. రు- ౦-౨, ౦

విశ్వక . . . రు- ౦-౨. ౦

నా ర ము రు, ౦-౨, ౦

మూల వై . . సం . రు ౩ ౦. ౦

పున స సంజీ రు ౧, ౦, ౦

మేహ చి త్నామణి, రు ౦-౮-౦

విషూచికారోగశ . . రు ౦, ౮-౦

వలయువారలు- హైదరాబాద్ చౌట్ల . . . . "పంచా . ముద్రా . శాలా . . . . లేక, గౌలీగూడెము గంపా . . ముద ద . , బుక్ సెల్లరు . . . లేక, సికిందా . . కం . . . మావలం బుక్కు సెల్లర్ గారి . . . . వ్రాసుకు . . చుకు వచ్చును. ...

పరమార ఖండముషటా . . డుబ . . . వ్యము

. . ము. . వాలనసర . . . . . .